

Antroji pamaina Lietuvos mokyklose

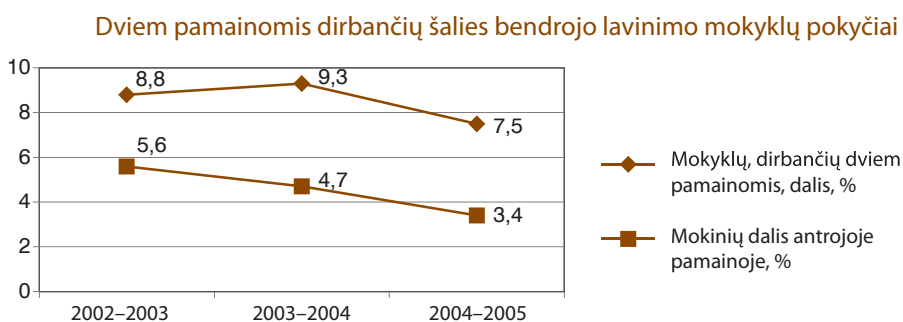
Aptariami klausimai:

- Kiek bendrojo lavinimo mokyklų dirba dviem pamainomis?
- Kokie yra dviem pamainomis dirbančių mokyklų pokyčiai?
- Kaip pasiskirstę antrojoje pamainoje besimokantys mokiniai pagal klases ir mokyklų tipus?
- Kokie yra teigiami ir neigiami antrosios pamainos ypatumai?

Antrosios pamainos miestų mokyklose panaikinimas nurodomas kaip vienas iš galimų mokyklų tinklo pertvarkos prioritetų. Bendras mokyklų, dirbančių dviem pamainomis, skaičius šalyje sumažėjo. Sumažėjo ir mokinių, besimokančių antrojoje pamainoje, ir šis mažėjimas pastaraisiais metais spartėja.

Per dvejus metus (nuo 2002–2003 iki 2004–2005 m. m.) sumažėjo:

- bendrojo lavinimo mokyklų, dirbančių dviem pamainomis, nuo 182 iki 114, t. y. 68 mokyklomis (37%);
- mokinių, kurie mokosi antrojoje pamainoje, nuo 31658 iki 18309, t. y. 13,3 tūkst. mokinių (42%).

Duomenų šaltinis: ITC; be specialiųjų ir suaugusiųjų mokyklų

Nors dviem pamainomis dirbančių bendrojo lavinimo mokyklų mažėja, tačiau antroji pamaina vis dar yra kaip galima pasekmė tokių veiksmų:

- konkrečioje mokykloje pageidaujančių mokytis mokinių skaičius, viršijantis tos mokyklos vienos pamainos pajėgumą;
- mokyklų trūkumas artimoje aplinkoje;
- nepakankamai sureguliuoti mokinių srautai tarp mokyklų, kai vienos mokyklos tuštėja, kitos – persipildo;
- mokyklų tinklo optimizavimo ypatumai savivaldybėje.

DVIEM PAMAINOMIS DIRBANČIŲ MOKYKLŲ POKYČIAI NUO 2002–2003 IKI 2004–2005 M.M.

Bendrojo lavinimo mokyklų, dirbančių dviem pamainomis, skaičiaus ir mokinių skaičiaus jose pokyčiai

	2002–2003	2003–2004	2004–2005
Mokyklos			
Mokyklų, dirbančių dviem pamainomis, skaičius	182	168	114
Dalis tarp visų mokyklų	8,84%	9,25%	7,50%
Pokytis lyginant su praėjusiais metais		-7,69%	-32,14%
<i>Bendras mokyklų skaičius</i>	<i>2058</i>	<i>1816</i>	<i>1521</i>
<i>Pokytis lyginant su praėjusiais metais</i>		<i>-11,76%</i>	<i>-16,24%</i>
Mokiniai			
Mokinių, kurie mokosi antroje pamainoje, skaičius	31658	25881	18309
Dalis tarp visų mokinių	5,57%	4,65%	3,42%
Pokytis lyginant su praėjusiais metais		-18,25%	-29,26%
<i>Bendras mokinių skaičius</i>	<i>567884</i>	<i>556325</i>	<i>536120</i>
<i>Pokytis lyginant su praėjusiais metais</i>		<i>-2,04%</i>	<i>-3,63%</i>

Duomenų šaltinis: ITC; be specialiųjų ir suaugusiųjų mokyklų

DVIEM PAMAINOMIS DIRBANČIŲ MOKYKLŲ
SKAIČIAUS POKYČIAI

Nuo 2002–2003 iki 2003–2004 m.m. dviem pamainomis dirbančių bendrojo lavinimo mokyklų sumažėjo nuo 182 iki 168, t. y. 14 mokyklų (7,7%). Tačiau procentinė dviem pamainomis dirbančių mokyklų dalis, lyginant su bendru mokyklų skaičiumi, šiuo laikotarpiu padidėjo: 2002–2003 m. m. dviem pamainomis dirbo 8,8% bendrojo lavinimo mokyklų, o 2003–2004 m. m. – 9,3%. Tai galėjo lemti bendro mokyklų skaičiaus mažėjimas: nuo 2002–2003 iki 2003–2004 m. m. bendras mokyklų skaičius sumažėjo 242 mokyklomis (11,8%)¹.

Nuo 2003–2004 iki 2004–2005 m.m. dviem pamainomis dirbančių bendrojo lavinimo mokyklų sumažėjo nuo 168 iki 114, t. y. 54 mokyklomis (32,1%) – kur kas daugiau nei aukščiau aptartuoju laikotarpiu. Dviem pamainomis dirbančių mokyklų procentinė dalis, lyginant su bendru mokyklų skaičiumi, sumažėjo nuo 9,2% iki 7,5%.

ANTROJOJE PAMAINOJE BESIMOKANČIŲ MOKINIŲ
SKAIČIAUS POKYČIAI

Antroje pamainoje besimokančių mokinių skaičius pastaraisiais metais taip pat itin sumažėjo ir šis mažėjimas spartėja.

Nuo 2002–2003 iki 2003–2004 m. m. besimokančiųjų antroje pamainoje skaičius sumažėjo nuo 31,7 tūkst. iki 25,9 tūkst. mokinių, t. y. 5,8 tūkst. mokinių (18,2%). Antroje pamainoje besimokančių mokinių dalis, lyginant su bendru mokinių skaičiumi, šiuo laikotarpiu sumažėjo nuo 5,6% iki 4,7%.

Nuo 2003–2004 iki 2004–2005 m. m. besimokančiųjų antroje pamainoje skaičius sumažėjo dar 7,6 tūkst. mokinių (29,2%) – t. y. žymiai daugiau, nei jis sumažėjo nuo 2002–2003 iki 2003–2004 m. m. Antroje pamainoje 2004–2005 m. m. mokėsi 18,3 tūkst. mokinių. Jie sudarė 3,4% bendrojo lavinimo mokyklų mokinių.

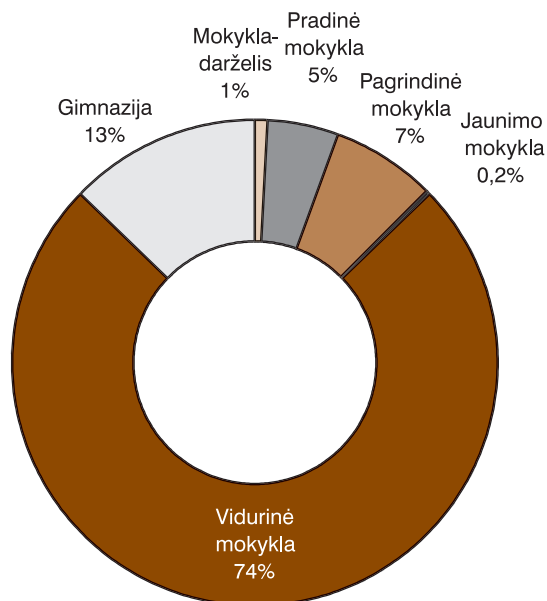
Antroje pamainoje besimokančių mokinių skaičius mažėja kur kas sparčiau nei bendras mokinių skaičius. Nuo 2002–2003 iki 2003–2004 m. m. antroje pamainoje besimokančiųjų skaičius sumažėjo 18,2%, o bendras mokinių skaičius – 2%. Nuo 2003–2004 iki 2004–2005 m. m. atitinkamai 29,3% ir 3,6%.

¹ Mokyklų skaičiaus mažėjimas reiškia mokyklų, kaip juridinių asmenų, skaičiaus mažėjimą jas reorganizuojant, t. y. mokykloms tampant kitų mokyklų skyriais ar jas sujungiant su kitomis mokyklomis, ar likviduojant.

2004–2005 M. M. DVIEM PAMAINOMIS DIRBUSIOS MOKYKLOS²

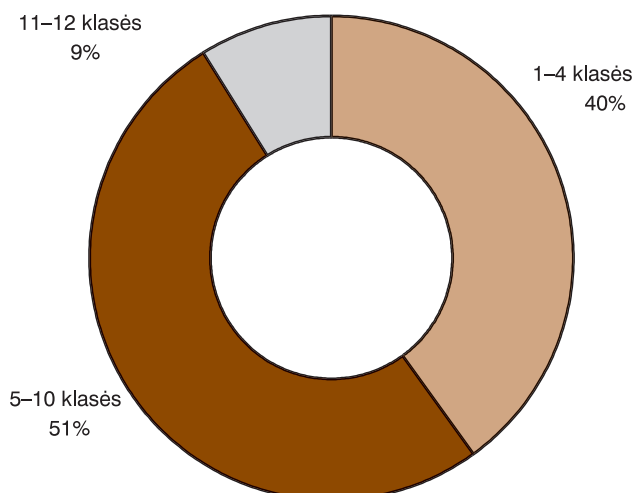
Antroji pamaina būdingesnė miesto mokykloms. 2004–2005 m. m. antrojoje pamainoje daugiausiai mokinių mokėsi šiose savivaldybėse: Vilniaus miesto – 5613 (2003–2004 m. m. – 9262 mokiniai), Kauno miesto – 2117 (4907), Panevėžio miesto – 1691 (2291), Klaipėdos miesto – 847 (2877); Plungės rajono – 727 (779), Mažeikių rajono – 554 (836), Kauno rajono – 510 (891).

Dviem pamainomis dirbančių mokyklų pasiskirstymas pagal tipus

Dažniausiai dviem pamainomis dirba vidurinės mokyklos. 2004–2005 m. m. daugiausiai antrojoje pamainoje mokėsi vidurinių mokyklų mokinių. Šios mokyklos sudarė 74% dviem pamainomis dirbančių mokyklų. Tai susiję su tuo, kad vidurinėse mokyklose įgyvendinamos pradinio, pagrindinio ir vidurinio arba pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos. Gimnazijose, dirbančiose dviem pamainomis, mokėsi ne gimnazijos klasių (1–4 ir/ar 5–10 klasių) mokiniai. Taigi keturmetės gimnazijos antrosios pamainos neturi.

Antrojoje pamainoje besimokančių mokinių pasiskirstymas pagal klases

2004–2005 m. m. antrojoje pamainoje daugiausiai mokėsi 5–10 klasių mokinių (51%), mažiausiai – 11–12 klasių mokinių (9%).

1–4 gimnazijų klasių mokiniai antrojoje pamainoje nesimokė.

² Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys.

PEDAGOGŲ IR KITŲ ŠVIETIMO SPECIALISTŲ BEI VISUOMENĖS ATSTOVŲ NURODOMI ANTROSIOS PAMAINOS YPATUMAI

- **Mokinių ugdymo(si) poreikių tenkinimas:** mokyklos gali priimti daugiau konkrečioje mokykloje mokytis pageidaujančių mokinių (arti gyvenančių ar kuriems patrauklus ugdymo organizavimas arba toje mokykloje teikiamos ugdymo programos). Kuo daugiau mokinių, tuo geresnės mokinių ugdymo turinio pasirinkimo prielaidos (galimybė geriau įgyvendinti profiline mokymo modelį), tačiau dėl patalpų stygiaus sudėtingiau jį įgyvendinti, daugėja „langų“, ilgėja „darbo diena“ 11–12 klasėse.
- **Galimybės dalyvauti popamokinėje veikloje:** antrojoje pamainoje besimokantys mokiniai negali visapusiškai dalyvauti papildomojo ugdymo užsiėmimuose, popamokiniuose renginiuose, kurie dažniausiai vykdomi po pietų. Dėl patalpų stygiaus ribotos saviraiškos galimybės ir mokiniams, kurie mokosi pirmojoje pamainoje (pavyzdžiui, būna užimta sporto salė ar kitos popamokiniams užsiėmimams reikalingos patalpos).
- **Ugdymo proceso organizavimas:** būna atvejų, kad mokyklose trumpinamas ne tik antrosios, bet ir pirmosios pamainos pamokų ir pertraukų laikas. Tuo nusižengiama nustatytoms higienos normoms, nukenčia ugdymo kokybė.
- **Mokinių mokymosi ir mokytojų darbo sąlygos:** antrojoje pamainoje besimokantys mokiniai patiria daugiau mokymosi sunkumų, nes antroje dienos pusėje jie jaučiasi labiau pavargę. Kita vertus, kai kurie mokytojai ir mokiniai geriau jaučiasi, kai pamokos prasideda vėliau. Mokyklose, dirbančiose viena pamaina, atsiranda daugiau galimybių geriau organizuoti ugdymo(si) procesą ir įgyvendinti švietimo uždavinius.
- **Mokytojo darbo krūvis ir kokybė:** antroji pamaina suteikia galimybę mokytojams turėti didesnį krūvį dirbant vienoje mokykloje. Tačiau jei mokytojas dirba dviem pamainomis ir turi didelį darbo krūvį, jis jaučia didesnį psichinį ir fizinį nuovargį, jam trūksta laiko rengtis pamokoms, tikrinti mokinių darbus ir kt.
- **Mokyklos administravimas:** kyla nepatogumų dėl nesutampančio mokyklos vadovų ir mokytojų darbo laiko.
- **Mokyklos pasiekiamumas:** mokiniams, gyvenantiems toliau nuo mokyklos, kyla daugiau sunkumų atvykstant ir ypač išvykstant iš mokyklos visuomeniniu transportu. Tokių sunkumų kyla ir mokytojams, gyvenantiems ne toje vietovėje, kurioje dirba.
- **Nesaugumas:** ir mokiniams, ir mokytojams nesaugu grįžti po pamokų į namus tamsiu paros metu.
- **Patalpų panaudojimas:** mokiniams mokantis antrojoje pamainoje mokyklos patalpos naudojamos visą dieną, todėl mažėja galimybių patalpas skirti ir suaugusiųjų mokinių mokymuisi bendrojo lavinimo mokyklose, kitiems vietos bendruomenės poreikiams.
- **Tėvų pagalba vaikams:** dirbantys tėvai turi mažiau galimybių tinkamai prižiūrėti vaikus, padėti jiems rengtis pamokoms, pabendrauti. Šeimoms kyla keblumų, kai keli tos šeimos vaikai mokosi skirtingose pamainose.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – nauja Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių ir apskričių švietimo padalinių specialistams bei plačiajai visuomenei, nušviečianti įvairias švietimo problemas. Ši serija leidžiama įgyvendinant Švietimo ir mokslo ministerijos Mokyklų tobulinimo programos B komponentą „Švietimo kokybės vadybos sistemos sukūrimas“.

Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali svarbių švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Gali būti analizuojamos įvairios švietimo problemos – įvardijama ir aprašoma pati problema; aptariami klausimai, susiję su svarbių problemų sprendimu; siūlomi ir aptariami nauji iššūkiai švietimui; trumpai aprašomi konkretūs švietimo tyrimų rezultatai ir atradimai.

Pasiūlymus, pastabas ir komentarus prašome siųsti MTP B komponento vadovui Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo plėtotės skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (Ricardas.Alisauskas@smm.lt) arba MTP B komponento administratoriui Švietimo plėtotės skyriaus vyriausiajai specialistei Ritai Dukynaitei (Rita.Dukynaite@smm.lt) bei Švietimo plėtotės centro Politikos analizės grupės vadovui Antanui Valantinui (Antanas.Valantinas@spc.smm.lt).

ANTROJI PAMAINA LIETUVOS MOKYKLOSE

Rengėjai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija,
Švietimo plėtotės centro Politikos analizės grupė

2005-08-10. Tir. 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius.
Spausdino UAB „Sapnų sala“, S. Moniuškos g. 21, LT-08113, Vilnius.